

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2022

Gemeente Landsmeer

Gemeente Landsmeer

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Landsmeer
Postbus 1
1120 AA LANDSMEER

Onderwerp
Accountantsverslag 2022

Datum
12 juli 2023

Kenmerk
312021002.23.218

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van de gemeente Landsmeer is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 4 juli 2023 hebben wij een aantal controlebevindingen reeds besproken met de Auditcommissie.

Bij de jaarrekening 2022 hebben wij op 12 juli 2022 een goedkeurende controleverklaring afgegeven, zowel voor het aspect getrouwheid als voor het aspect rechtmatigheid.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2022. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (de was getekend-versie) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Arie Booij

Tel: 06 – 1509 2689

Remco Korhorn

Tel: 06 – 1099 9195

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij	2
2. Financiële positie en resultaat	7
3. Bevindingen eindejaarscontrole	12
4. Interne beheersing	27
5. Overige aangelegenheden	32

1.

Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging d.d. 21 september 2022 en kenmerk 312021002.22.292 heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Landsmeer.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle is uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het "Controleprotocol 2021-2024 Gemeente Landsmeer" zoals op 8 juli 2021 door de raad is vastgesteld (hierna: het controleprotocol), het normenkader en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022 vallen.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op het controleprotocol. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado). In uw controleprotocol heeft u geen lagere marges vastgesteld. De bij onze controle van de jaarrekening 2022 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: Jaarrekening 2022	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 296.000	€ 888.000

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 50.000.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de controle van de jaarrekening 2022 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed.

- Voortgang investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten.
- Voortgang en status ontwikkeling grondexploitaties, waaronder de impact van prijsontwikkelingen op de verwachte resultaten.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels, mede in relatie tot (doorlopende) fouten in voorgaande jaren (afwijking 2021 € 148.000).
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen (vanwege schattingselementen).
- Verantwoording fouterstel WNT 2020 in verband met (onterecht) verantwoorde onverschuldigde betaling als gevolg van een te hoog verantwoorde uitkering wegens beëindiging van het dienstverband in 2020.
- Management override of controls. Dit betreft de mogelijkheid die het college en management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Landsmeer.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2021 gerapporteerde onzekerheden ad € 521.000 rondom de prestatielevering Wmo en Jeugd.
- Uw afhankelijkheid van derden:
  - Sociaal Domein (Jeugd en Wmo)
  - Belastingen (gemeente Amsterdam)
  - Uitkeringen PW, IOAW en IOAZ (gemeente Waterland)
  - Uitkeringen BBZ en TOZO (Haltewerk)
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De actualisatie van de (fraude-)risicoanalyse.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (over boekjaar 2023).

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtspunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Bevindingen eindejaarscontrole'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

**De baten en lasten,
alsmede balansmutaties,
zijn in materiële zin
rechtmatig**

Op basis van uw controleprotocol hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd. Op de onderdelen "Sociaal domein" en "Financiën is sprake van een overschrijding van de begroting (lasten). Deze begrotingsrechtmatigheidsfouten werken op basis van de Kadernota Rechtmatigheid (oktober 2018) van de Commissie BBV niet door in ons rechtmatigheidsoordeel. Tevens is sprake van overschrijdingen op investeringskredieten van in totaal € 1.189.000. Deze begrotingsonrechtmatigheid werkt niet door in ons oordeel, omdat deze overschrijding met de 2^e Berap over 2022 reeds aan de raad is gemeld.

Daarnaast is sprake van fouten als gevolg van niet rechtmatig aanbestede contracten voor een bedrag van € 5.000. Deze afwijking werkt door in ons oordeel. Tenslotte werken niet gecorrigeerde getrouwheidsfouten van in totaal € 107.000 ook door in ons rechtmatigheidsoordeel.

De totale rechtmatigheidsfout die doorwerkt in ons rechtmatigheidsoordeel bedraagt daarmee in totaal € 112.000. Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in materiële zin, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2022.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Landsmeer. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Landsmeer zijn uiteengezet in de jaarrekening 2022 in onderdeel “Waarderingsgrondslagen”. In de jaarrekening 2022 hebben zich ten opzichte van jaarrekening 2021 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de gemeente Landsmeer.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Geen geïdentificeerde materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole, resteren er geen van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn derhalve niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring), maar zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de (niet materiële) fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring

Wij zijn van oordeel dat de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Landsmeer op 31 december 2022 geeft in overeenstemming met het BBV.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader voor de financiële rechtmatigheid zoals op 30 maart 2023 door de raad is vastgesteld.

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de raad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door de voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2.

Financiële positie en resultaat

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt zowel in relatieve zin als absolute zin toe

In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2022 bedraagt € 871.000 voordelig. Per saldo is tussentijds € 1.489.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerd resultaat over 2022 € 2.360.000 voordelig bedraagt. Dit gerealiseerd resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2022	2021	2020	2019
Eigen vermogen per 1 januari	4.843	3.188	6.006	8.099
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 1.489	-/- 563	-/- 1.279	-/- 1.847
Gerealiseerd resultaat (-/- = nadelig)	2.360	2.218	-/- 1.539	-/- 246
Totaal ('gerealiseerd saldo van baten en lasten')	871	1.655	-/- 2.818	-/- 2.093
Eigen vermogen per 31 december	5.714	4.843	3.188	6.006

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de toevoegingen aan en de onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van de gemeenteraad. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 circa 17% van het balanstotaal (2021: circa 17% van het balanstotaal) en daarmee is de omvang van het eigen vermogen in relatieve zin gelijk gebleven. In absolute zin is het eigen vermogen toegenomen in 2022. In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college van burgemeester en wethouders een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het boekjaar 2022. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Resultaat 2022 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente Landsmeer ook het gerealiseerd resultaat. Dit is het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen aan reserves minus de tussentijdse toevoegingen aan reserves. De toevoegingen aan dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerd resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)	
Totale baten (incl. algemene dekkingsmiddelen)	29.962
Totale lasten (incl. overhead en vennootschapsbelasting)	29.091
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	871
Af: toevoegingen aan reserves	588
Bij: onttrekkingen aan reserves	2.077
Saldo mutaties reserves	1.489
Gerealiseerd resultaat (voordelig)	2.360

De exploitatie over 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 871.000 zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) saldo van € 260.000 voordelig. Dit is een voordeel van € 611.000. Het voordelig gerealiseerd resultaat van € 2.360.000 is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het gerealiseerd resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de realisatie verklaard. Wij verwijzen u naar deze toelichtingen.

Het voordelige exploitatieresultaat 2022 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de structurele baten en lasten. Het inzicht in de structurele baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen als “uitstekend”

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling, zie de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing”) heeft het college van burgemeester en wethouders bepaald op € 6.169.000. In 2021 bedroeg deze € 4.983.000. De beschikbare weerstandscapaciteit is derhalve ten opzichte van 2021 gestegen.

In de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing” heeft het college van burgemeester en wethouders een toelichting op het risicoprofiel en de top 10 risico's opgenomen. Ten behoeve van de jaarstukken 2022 heeft het college ingeschat dat, op basis van de geactualiseerde risicoanalyse, het benodigde weerstandsvermogen, ofwel de kwantificering van het optreden van de meest waarschijnlijke risico's, € 848.000 bedraagt (2021: € 875.000). Op basis van deze kwantificering is de weerstandsratio voor 2022 circa 7,3 (2021: 5,7) en is naar mening van het college van burgemeester en wethouders sprake van een beschikbare weerstandscapaciteit die kwalificeert als “uitstekend”.

Wij verwijzen u voor de onderkende risico's en de kwantificering daarvan naar de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing”. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3.

Bevindingen eindejaarscontrole

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Algemeen

Bij de start van de controle van de jaarrekening 2022 op 8 mei 2023 waren de concept jaarstukken 2022 gereed. De oplevering van de onderbouwende stukken was echter niet volledig. Daarnaast had er geen zichtbare interne controle op de naleving van de verslaggevingsvoorschriften (BBV) plaatsgevonden, waardoor de concept jaarstukken 2022 op een aantal punten niet voldeed aan het BBV. In overleg met uw organisatie zijn deze punten aangepast waardoor de jaarstukken 2022 weer voldoen aan het BBV. Wij adviseren er zorg voor te dragen dat al deze aanpassingen tevens in Lias (rapportagetool) worden verwerkt, zodat de concept jaarstukken 2023 direct voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

De doorlooptijd van de controle is langer geweest dan gepland. Dit heeft onder andere te maken gehad met de druk op de ambtelijke organisatie in verband met nieuwe activiteiten voor de gemeente die tijd kosten (denk aan toename van het aantal SiSa-regelingen, waaronder opvang ontheemden Oekraïne, en de energietoeslag). Ook zien wij dat het proces van samenstellen van de jaarstukken 2022, mede door personele wisselingen binnen team Bedrijfsvoering, heeft geleid tot het niet tijdig kunnen opleveren van een volledig balansdossier en dat wij veel vragen hebben moeten stellen bij de opgeleverde informatie en zijn meerdere correcties doorgevoerd in de concept jaarstukken 2022 waardoor de doorlooptijd ook langer is geweest. Overigens zijn alle onderwerpen en vragen uiteindelijk volledig beantwoord en hebben wij de controle, samen met uw organisatie kunnen afronden. Hierbij hebben wij de volledige en constructieve, prettige medewerking van uw organisatie gehad.

Actualisatie van de grondexploitatie – er bestaan onzekerheden

De grondexploitatie is één van de posten die het meest gevoelig is voor de economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een stagnerende vraag of dalende prijzen. Hierdoor kan het verwachte resultaat van een project (fors) afnemen of zelfs omslaan in een verwacht verlies, maar bij een voorspoedige realisatie van verkopen (voorlopen op plan) is juist weer sprake van een voordelig effect. Voor een nadere onderbouwing van de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf “Grondbeleid” in het jaarverslag. Daarin worden ontwikkelingen in de complexen, de prognoses voor de komende jaren en de mogelijke risico’s nader toegelicht.

De controle van de grondexploitatie vraagt veel aandacht, vanwege de (hoge mate van) schattingsonzekerheid die met de (waardering van de) jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in de uitgangspunten die bij het doorrekenen van grondexploitaties gehanteerd zijn veelal van (substantiële) invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitatie. Ook hebben (op projectniveau) de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, mogelijk invloed op de waardering. Om deze reden nemen wij in ons accountantsverslag een beschouwing op over uw grondexploitatie.

Op basis van onze controle brengen wij het volgende onder uw aandacht:

Luijendijk-Zuid

De boekwaarde van deze grondexploitatie bedraagt circa € 433.000 negatief. Dat betekent dat er meer opbrengsten zijn gerealiseerd, dan dat er kosten zijn gemaakt. Voor de waardering van de grondexploitatie, waaruit een eventuele tussentijdse winstneming of het moeten treffen van een verliesvoorziening blijkt, is een inschatting van de nog te maken kosten en nog te realiseren baten van belang.

Het college heeft ingeschat dat nog voor een bedrag van € 433.000 aan kosten gemaakt moet worden. Daarmee zou het verwachte eind resultaat op nihil uitkomen.

De kosten die nog gemaakt moeten worden hebben te maken met het treffen van maatregelen ter beperking van geluidsoverlast A10. Welke maatregelen precies getroffen worden (zie ook RIB 19 april 2022) is echter nog niet duidelijk. Daardoor is sprake van enige onzekerheid omtrent de nog te maken kosten en daarmee het verwachte resultaat. Deze onzekerheid is toegelicht in de jaarrekening.

Breekoever

De boekwaarde van Breekoever bedraagt ultimo 2022 € 1.255.000 positief. Er zijn meer kosten gemaakt dan opbrengsten gerealiseerd tot op heden. De verwachting van het college is dat deze boekwaarde geheel goedge maakt wordt uit de nog te realiseren verkoopopbrengsten van de te verkopen gronden. Deze nog te realiseren opbrengst is gebaseerd op een afgesloten contract met een projectontwikkelaar. De grondexploitatie zal met een resultaat van nihil kunnen worden afgerond is de huidige inschatting van het college.

Hotelresort

De boekwaarde bedraagt ultimo 2022 € 98.000. De kosten die naar verwachting van het college nog gemaakt moeten worden zijn € 168.000 en de nog te realiseren opbrengsten zijn ingeschat op € 2.300.000. Deze “restramingen” zijn gebaseerd op de initieel vastgestelde grondexploitatie. Nadien zijn de restramingen niet geïndexeerd of bijgesteld.

Het uiteindelijke resultaat van deze exploitatie is afhankelijk van de politieke besluitvorming met betrekking tot de verdere ontwikkeling. Zolang daar geen duidelijkheid over is, is sprake van enige onzekerheid met betrekking tot de waardering en resultaatverwachting. Deze onzekerheid is toegelicht in de jaarrekening.

Advies

Met betrekking tot de inschatting van het verwachte resultaat is het van belang dat restprognoses worden doorgerekend tegen actuele prijzen. Tot op heden gebeurt dat binnen uw gemeente niet, en wordt uitgegaan van de oorspronkelijk vastgestelde grondexploitaties. Wat wij momenteel breed zien in de praktijk is dat de geraamde kosten van investeringen momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Hoewel de resterende looptijd nog relatief kort is, kan het voorkomen dat de ramingen voor nog te maken kosten die in de huidige plannen zijn opgenomen, in de huidige markt wellicht niet meer passend zijn. Gelet op de beperkte ruimte in de exploitaties vormt dit een mogelijk risico. Wij adviseren u om hier in de komende actualisatie en tussentijdse informatievoorziening rekening mee te houden.

Daarnaast is duidelijkheid met betrekking tot de verdere ontwikkeling van de exploitaties van belang. Gemaakte of te maken keuzes zullen impact (kunnen) hebben op waardering en resultaat.

Voorziening pensioenen gewezen wethouders sterk afhankelijk van renteschommelingen

Ten opzichte van 2021 is de voorziening pensioenen gewezen wethouders met circa € 169.000 afgenomen. Deze afname is voor een belangrijk deel veroorzaakt door een vrijval van € 118.000 die te maken heeft met de gestegen rekenrente. Deze rekenrente is één van de belangrijke variabelen die bepalend zijn voor de waardering van de voorziening.

Van belang is om de toekomstige verplichting jaarlijks in te (blijven) schatten o.b.v. een actuariële berekening. Met name de rekenrente (een stijgende rekenrente betekent een lagere voorziening, een dalende rekenrente betekent een hogere voorziening) en het aantal (oud) wethouders zijn bepalend voor de noodzakelijke omvang van de voorziening. Om de voorziening te kunnen actualiseren dient het college jaarlijks zogenoemde actuariële berekeningen voor de toekomstige pensioenverplichting per (oud) wethouder te laten opstellen en op basis van deze berekeningen de omvang van de voorziening bepalen.

Voor zover wij hebben begrepen zal het college deze jaarlijks opvragen. Daarmee krijgt zij voldoende inzicht in de noodzakelijke omvang van de voorziening. Wij adviseren het college deze berekeningen op te vragen voordat de jaarrekening wordt opgesteld.

Actualisatie van beheerplannen heeft geleid tot het treffen van onderhoudsvoorzieningen – bewaak de uitvoering

In 2022 heeft het college de onderhoudsplannen geactualiseerd, waaruit de kosten voor het meerjarig groot onderhoud aan uw kapitaalgoederen blijken. Op basis van deze actualisatie is de voorziening onderhoud MJOP 2022-2025 getroffen.

Voor de dekking van kosten van groot onderhoud aan de gemeentelijke kapitaalgoederen, beschikt uw gemeente over diverse bestemmingsreserves. Uw gemeente heeft geen (egalisatie) voorzieningen gevormd voor groot onderhoud aan de kapitaalgoederen (zoals bijvoorbeeld gebouwen, wegen, kunstwerken, riolering et cetera).

De voorziening is gevoed uit de onttrekking aan de bestemmingsreserve onderhoud MJOP 2022-2025 en de jaarlijkse storting van € 254.000. In 2022 is, in verband met de uitvoering van groot onderhoud, een bedrag van € 434.000 onttrokken.

De eisen die aan beheerplannen worden gesteld en daarmee aan het treffen en in stand houden van voorzieningen, zijn hoog. Uitgangspunten en rekenprijzen moeten betrouwbaar kunnen worden ingeschat. Een aandachtspunt daarbij is dat momenteel de prijs die u aan de markt moet betalen, wanneer u onderhoudsvoorzieningen treft, impact kan hebben op de jaarlijkse dotaties. Daarnaast is het belangrijk om te blijven bewaken dat de uitvoering van uw onderhoudswerkzaamheden conform plan verloopt, zeker in de situatie wanneer de kosten van groot onderhoud uit een voorziening gedekt worden. Indien nodig dienen de onderhoudsplannen op de actuele situatie te worden aangepast.

Voorziening verlofsparen niet gevormd – deze zal de komende jaren mogelijk gevormd moeten worden

Medewerkers kunnen op basis van de CAO Gemeenten vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier volgens de Commissie BBV een voorziening voor gevormd te worden. De hoogte van deze voorziening hangt onder andere af van de mate waarin medewerkers gebruik gaan maken van deze regeling.

In de jaarrekening 2022 heeft het college nog geen voorziening getroffen voor deze verplichting. De reden is dat de gemeente nog geen formeel beleid heeft opgesteld over de inzet van uren voor verlofsparen zodat er eind 2022 nog geen sprake was van een toewijsbaar aantal uren dat door medewerkers opzij is gezet voor verlofsparen. We hebben begrepen dat in de loop van 2023 meer duidelijkheid komt over de wijze waarop medewerkers verlof kunnen sparen en hoe dit vervolgens apart geadmistreerd gaat worden.

Mogelijk dat, als het beleid wordt uitgevaardigd, dit in de komende jaren ertoe leidt dat het beroep op deze mogelijkheid vanuit uw medewerkers groter gaat worden. Wij adviseren u hier alert op te zijn en blijven, omdat dit niet alleen financiële gevolgen kan hebben (het treffen van een voorziening), maar ook kan betekenen dat verloftegoeden significant kunnen gaan toenemen, met als gevolg dat u (eerder) personeel moet gaan vervangen. Op het moment dat medewerkers het tegoed aan "verlofsparen" opnemen zal de voorziening voor het deel dat opgenomen wordt vrijvallen, waardoor budget beschikbaar komt om eventueel een vervanger aan te trekken.

Voor de komende jaren adviseren wij u dit goed te blijven volgen en te analyseren, omdat enerzijds u de risico's zult moeten voorzien, maar anderzijds geen sprake mag zijn van een arbeidskosten gerelateerde verplichting met gelijkblijvende omvang. De Commissie BBV adviseert hierbij om na te gaan of u in de toekomst mogelijk gebruik kunt maken van ervaringscijfers.

Toename saldo ontvangen bedragen met specifiek bestedingsdoel

Uw gemeente heeft diverse subsidies ontvangen of toegekend gekregen in de afgelopen jaren, zowel vanuit het rijk (deels verantwoord via de SiSa-bijlage) als vanuit de provincie. De nog te besteden middelen zijn op de balans onder de overlopende passiva (ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel) opgenomen. In de afgelopen jaren is het saldo van de nog te besteden middelen steeds wat toegenomen. Ultimo 2022 staat een bedrag van € 188.000 aan ontvangen, maar nog te besteden voorschotbedragen open (2021: € 170.000).

Het oplopend saldo wordt enerzijds verklaard door nieuwe (SiSa-)regelingen. Met onze brief van 6 februari 2023 hebben wij u hier reeds over geïnformeerd. Bij uw gemeente is sprake van 5 nieuwe regelingen in 2022.

Wat opvalt is dat er inmiddels voor diverse projecten of regelingen voorschotbedragen zijn ontvangen, maar waar (nog) geen sprake is van bestedingen. Hoewel daar momenteel geen indicaties voor zijn, kan het natuurlijk voorkomen dat u, vanwege geen of onderbestedingen of het verstrijken van deadlines, bedragen moet terug betalen. Het financiële risico voor de jaarrekening is daarbij

overigens beperkt, omdat bij geen van deze regelingen en projecten al een subsidiebate is verantwoord. Als er al sprake is van een ontvangen voorschot, dan is deze verantwoord onder de kortlopende schulden. Wij adviseren u gemeente om de inkomende subsidiestromen in kaart te brengen, deze subsidies te beleggen bij een verantwoordelijk dossierbeheerder en een intern controleur, en besluiten te nemen of en wanneer projecten kunnen worden uitgevoerd. Waar nodig en mogelijk kan dan uitstel aangevraagd worden, en verkleint u het risico dat subsidies in zijn geheel terugbetaald moeten worden.

U heeft een egalisatievoorziening voor rioolheffing en afvalstoffenheffing.

In de jaarrekening 2022 is een voorziening artikel 44 lid 2 BBV (egalisatievoorziening) voor rioolheffing en afvalstoffenheffing verantwoord. Concreet houdt dit in dat het productsaldo op het product riolering en op het product afvalstoffen jaarlijks wordt toegevoegd (bij een overschot op het betreffende product) dan wel wordt onttrokken (bij een tekort op het betreffende product) aan de voorziening egalisatie rioolheffing dan wel de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.

Voor 2022 is het productsaldo riolering bepaald op € 126.000 positief welke is toegevoegd aan de voorziening egalisatie rioolheffing. Het productsaldo afvalstoffen is bepaald op € 512.000 positief welke is toegevoegd aan de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing. Aan beide productsaldo ligt een berekening ten grondslag die niet volledig in overeenstemming met de Notitie Lokale Heffingen van de Commissie BBV is. Wij vragen uw aandacht voor het bereken van het productsaldo, zodat deze in komende jaren wel volledig in overeenstemming met eerder genoemde notitie is.

In de toelichting op de balans, specifiek het onderdeel voorzieningen, is een toelichting opgenomen over de toevoegingen aan de betreffende egalisatievoorzieningen. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze toelichting.

Europese aanbestedingen: rechtmatigheidsfouten van in totaal € 5.000

Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een door uw gemeente uitgevoerde crediteurenanalyse (spendanalyse) gecontroleerd of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende het boekjaar 2022 is nageleefd.

Op basis van de spendanalyse constateren wij dat voor één dossier de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd wat heeft geresulteerd in een onrechtmatigheidsfout van € 5.000. Daarnaast is één dossier vanuit de verbijzonderde interne controle die door uw gemeente is uitgevoerd aangemerkt als risicovol (risico dat dit dossier de drempelbedragen voor Europese aanbestedingen overschrijd en daarmee onrechtmatig dreigt te worden). Wij vragen het college kritisch naar dit betreffende dossier te kijken en te onderzoeken of het wenselijk is dit dossier door te laten lopen, of dat er toch (nieuwe) aanbestedingen opgestart moeten worden.

Gelet op de omvang van de geconstateerde rechtmatigheidsfout heeft deze fout geen effect op de strekking van de controleverklaring. De fout heeft betrekking op een contract welke Europees aanbesteed had moeten worden en die in voorgaande jaren is aangegaan. Overigens is dit contract inmiddels afgelopen en zal deze niet meer doorwerken in volgende jaren.

Onzekerheden sociaal domein – prestatieverleving niet vastgesteld

Het vaststellen dat de zorg in natura (ZIN) in het kader van de Wmo en Jeugdwet is geleverd, moet op twee manieren worden vastgesteld, namelijk:

- Enerzijds via de productieverantwoordingen van de zorginstelling die zijn voorzien van een controleverklaring met goedkeurend oordeel van de accountant van de zorginstellingen. Zorginstellingen zijn op basis van het “Algemeen accountantsprotocol financiële productieverantwoording Wmo en Jeugdwet 2022” verplicht bij productieverantwoordingen boven de € 125.000 een controleverklaring van de accountant van de zorginstelling toe te voegen. De accountant stelt bij de controle onder andere vast dat de zorg is geleverd.
- Anderzijds door bij productieverantwoordingen zonder controleverklaring, of in die gevallen waar geen goedkeurende controleverklaring is verstrekt, het college van burgemeester en wethouders aanvullende controles uit te laten voeren om vast te stellen dat de prestatie zijn geleverd. Dit kan bijvoorbeeld door middels een telefonische enquête vast te stellen dat de cliënt de zorg heeft ontvangen.

Over 2022 is in totaal € 48.000 aan bestedingen in het kader van de Wmo ZIN en in totaal € 88.000 aan bestedingen in het kader van Jeugdwet ZIN niet voorzien van een productieverantwoording met (goedkeurende) controleverklaring van de accountant van de zorginstelling. Omdat het college van burgemeester en wethouders geen aanvullende controles heeft uitgevoerd in 2022 ten aanzien van deze bestedingen is er geen zekerheid verkregen dat prestaties daadwerkelijk geleverd zijn. Wij hebben daarom in totaal € 136.000 aan bestedingen als onzeker aangemerkt. Deze onzekerheden hebben wij meegenomen bij onze foutenevaluatie.

Voor 2023 en verder denkt het college van burgemeester en wethouders na over hoe zij de afhankelijkheid van zorginstellingen en de door hen afgegeven productieverantwoordingen met controleverklaring, kan beperken en door zelfstandig onderzoek uit te voeren de onzekerheden kan verminderen. Wij vinden dit een goede ontwikkeling en denken hierin graag met u mee.

Lasten Jeugdwet 2022 onterecht niet verantwoord

Vanuit de aansluiting van productieverantwoordingen per zorginstelling met de financiële administratie 2022 is gebleken dat een aantal facturen met betrekking tot de Jeugdwet zijn verantwoord in de financiële administratie 2023. Hierdoor is een bedrag van circa € 98.000 onterecht verantwoord in 2023, omdat de onderliggende prestaties, zoals verantwoord in de productieverantwoordingen, in 2022 zijn geleverd. Per saldo zijn de verplichtingen en de lasten Jeugdwet 2022 te laag verantwoord.

De kasgeldlimiet is in kwartaal 1 en kwartaal 2 overschreden

In kwartaal 1 en in kwartaal 2 is sprake geweest van overschrijding van de kasgeldlimiet voor respectievelijk € 1.729.000 en € 1.493.000. De Wet Fido geeft aan dat de kasgeldlimiet niet mag worden overschreden. Indien een overschrijding voor een derde achtereenvolgend kwartaal plaatsvindt, dan dient de toezichthouder daarvan middels een rapportage op de hoogte te worden gebracht en dient een plan te worden overgelegd waarin is vermeld hoe de gemeente binnen de kasgeldlimiet blijft. Vooralnog is dit bij uw gemeente niet het geval geweest. Wij adviseren u alert te blijven en ervoor te zorgen dat de kasgeldlimiet niet wordt overschreden.

Er is geen sprake van begrotingsrechtmatigheid die, in materiële zin, doorwerkt in ons oordeel

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 (welke van toepassing is op de jaarrekening 2022) van de Commissie BBV.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. In uw geval is dat op programmaniveau, waarbij sprake is van een overschrijding op het programma Sociaal domein en het programma Financiën (onderdeel "Overhead" en onderdeel "Vennootschapsbelasting"). Deze overschrijdingen werken op basis van de Kadernota Rechtmatigheid (oktober 2018) van de Commissie BBV niet door in ons oordeel. Over de baten rapporteren wij in deze paragraaf niet, omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het criterium begrotingsrechtmatigheid zoals de richtlijnen voorschrijven. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de toelichtingen die zijn opgenomen in de jaarrekening en in het onderdeel "Begrotingsrechtmatigheid".

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2022 voor een totaalbedrag van € 1.189.000 voorgedaan. Deze overschrijdingen werken niet door in ons rechtmatigheidsoordeel, omdat deze overschrijdingen reeds bij de 2e Berap 2022 zijn gemeld. Ook hiervoor verwijzen wij u naar de toelichting die het college van burgemeester en wethouders in het onderdeel "Begrotingsrechtmatigheid" heeft opgenomen.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2022 van € 216.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Met ingang van boekjaar 2018 dienen ook de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt derhalve geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden. In 2022 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Bij de controle van de WNT-verantwoording 2022 stelden wij wel vast dat er geen sprake was van een (zichtbare) interne controle op de opgestelde WNT-verantwoording. Wij vragen uw aandacht voor de inhoudelijke controle, bijvoorbeeld het beoordelen van de juistheid van de looncodes die wel of niet zijn meegenomen en de zichtbare vastlegging van het uitgevoerde controlewerk.

In 2022 heeft in de WNT-verantwoording 2022 fouterstel met betrekking tot de WNT-verantwoording 2020 plaatsgevonden, omdat de 'Eenheid toezicht WNT' in 2022 heeft geconcludeerd dat in de WNT-verantwoording 2020 geen sprake was van overtredingen van de WNT en er derhalve onjuiste gegevens in deze verantwoording waren opgenomen alsmede dat ten onrechte een vordering op de voormalige griffier was opgenomen. Met het fouterstel in de WNT-verantwoording 2022, alsmede de toelichting daarbij en het afboeken van de ten onrechte opgenomen vordering van € 8.330 is dit nu gecorrigeerd.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2023 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2021 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

**Geen fouten en
onzekerheden met
betrekking tot de SiSa-
bijlage**

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 onder Single information, Single audit (SiSa) vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Op de volgende pagina's treft u deze tabel aan.

Nr	Volgn r	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A16	1	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	2	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		
B2	1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C55	1	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	2	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
C62	1	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	2	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
D8	1	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Fout		
D8	2	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Onzekerheid		
D14	1	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	2	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
E44B	1	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
E44B	2	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		

G2	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	1	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	2	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G3	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voervloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voervloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voervloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voervloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	5	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	6	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	7	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	8	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	9	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	10	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G4	11	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	12	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G10	1	Wet inburgering_gemeentedeel 2022	Fout		
G10	2	Wet inburgering_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	1	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G13	1	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	2	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G13	3	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	4	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
H4	1	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		

H4	2	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	1	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		
H8	2	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		

Strekking controleverklaring rechtmatigheid: goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid: goedkeurend

Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) en die, zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa, gerapporteerd moeten worden.

M&O-beleid inzake de Wet Inburgering 2021 niet formeel vastgesteld

Op 1 januari 2022 is het nieuwe inburgeringsstelsel ingegaan waarin de Wet Inburgering 2021 wordt uitgevoerd door uw gemeente. Van uw gemeente wordt verwacht dat, in aanvulling op het bestaande M&O-beleid, specifiek aandacht wordt besteed aan de Wet Inburgering 2021. Van de externe accountant wordt verwacht dat zij de opzet van het M&O-beleid van de gemeente inzake de Wet Inburgering controleert of het toereikend is.

Op basis van gesprekken met uw medewerkers hebben wij vastgesteld dat uw gemeente over een M&O-beleid beschikt, echter blijkt dat er geen sprake is van een formeel vastgesteld M&O-beleid specifiek voor de Wet Inburgering 2021.

4. Interne beheersing

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim- controle 2022

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij de managementletter 2022 d.d. 19 december 2022 en kenmerk 312021002.22.396 uitgebracht. Voor een nadere duiding van onze opmerkingen en aanbevelingen uit de managementletter verwijzen wij daarnaar. Hieronder hebben wij de managementsamenvatting uit de managementletter opgenomen.

Managementsamenvatting

Status rechtmatigheidsverantwoording

- De introductie van de rechtmatigheidsverantwoording is uitgesteld tot de jaarrekening voor het verslagjaar 2023, welke in het kalenderjaar 2024 wordt vastgesteld.
- Zorg ervoor dat u, zoals in uw intern controleplan is opgenomen, per belangrijk proces een werkprogramma opstelt en uitvoert, zodat de uitkomsten van de interne controle werkzaamheden als onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording kunnen gaan dienen.
- Het afgelopen jaar heeft u stappen gezet in het beschrijven van de opzet van uw processen en daarin opgenomen interne beheersmaatregelen. Zorg voor het verslagjaar 2023 dat al uw belangrijke processen zijn beschreven en onderbouwd.

Procesbevindingen

- Vorig jaar hebben wij een aantal aanbevelingen gedaan. Aan de volgende aanbevelingen is (nog) geen opvolging gegeven:
  - Voer (zichtbare) interne controle uit op de maatstaven algemene uitkering uit;
  - Implementeer een register voor inkomende subsidies en stel de volledigheid vast met behulp van openbare bronnen;
  - De onderbouwing van prestatieleveringen blijft een aandachtspunt;
  - Richt het proces rondom uw activa-administratie adequaat in;
  - Er is geen vastgesteld integraal M&O beleid aanwezig;
  - Er is nog geen plan van aanpak opgesteld om de prestatieleveringen WMO en Jeugd vast te stellen.
- Daarnaast hebben wij vastgesteld dat handmatige boekingen die door uw medewerkers worden geboekt, niet integraal door een tweede persoon worden gecontroleerd of worden goedgekeurd en dus niet in functiescheiding tot stand komen

Uw interne beheersomgeving

- Vanaf verslagjaar 2022 is de accountant verplicht om over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring.
- Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden. Hierbij is het van belang dat u inzicht heeft in de frauderisico's en hoe frauderisico's worden beheerst. Hierbij helpt het om een integrale frauderisicoanalyse op te stellen. U beschikt op dit moment niet over een integrale frauderisicoanalyse.
- U monitort actief de follow-up van aanbevelingen vanuit onze managementletter van voorgaand jaar. Wij hebben vastgesteld dat niet al onze adviezen, maar ook niet de adviezen vanuit andere interne en externe rapportages, zijn opgenomen in de follow-up.
- Wij adviseren u de monitoring van de betrouwbaarheid van uw IT omgeving en uw informatiebeveiliging te verscherpen.

Overige onderwerpen en aandachtspunten

- U beschikt inmiddels over actueel onderhoudsplan per gemeentelijk gebouw. Op basis van dit onderhoudsplan is de dotatie die op dit moment is geraamd circa € 36.000 te laag. Daarnaast dient u het onderhoudsplan actueel te houden door middel van zogenaamde "backtesting".
- Medewerkers kunnen op basis van de CAO Gemeenten vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Onderzoek of u een voorziening 'verlofsparen' dient te vormen.
- Het is van belang dat u aan de voorkant nadenkt over welke uitgangspunten u hanteert bij het waarderen van de vorderingen en deze uitgangspunten periodiek toetst.
- Laat zo spoedig mogelijk een (verbijzonderde) interne controle uitvoeren op de uitgaven met betrekking tot aanpak energiearmoede en energietoeslag.
- Gemeenten zijn vanaf jaarrekening 2022 verplicht aan te geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.
- Ontwikkelingen in de grondexploitaties vragen, mede gelet op de mogelijke impact van de huidige economische ontwikkelingen, uw aandacht.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

In de meicirculaire 2018 (en de daarna verschenen informatie en besluiten) heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: Ministerie van BZK) aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2023 het college van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2022 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2023. Het Ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 109, juni 2022) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2023. Inmiddels is duidelijk dat dit ook het definitieve invoeringsjaar is. Dit betekent dat vanaf onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college van burgemeester en wethouders in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college van burgemeester en wethouders worden gegeven.

In onze managementletter over het jaar 2022, maar ook in de managementletter 2021 en het accountantsverslag 2021, zijn wij ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

- Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de Commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college van burgemeester en wethouders zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college van burgemeester. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgeteld.
- In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college van burgemeester en wethouders neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Bedrijfsvoering van de Commissie BBV.
- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf 2023, het normenkader expliciet door de gemeenteraad moet worden vastgesteld.

- De Commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (hierna Kadernota rechtmatigheid 2023), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat de gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2023 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium) afdekt. In paragraaf 1.4 van de Kadernota rechtmatigheid 2023 is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de Kadernota rechtmatigheid 2023 verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente.

Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag (nogmaals) onder uw aandacht:

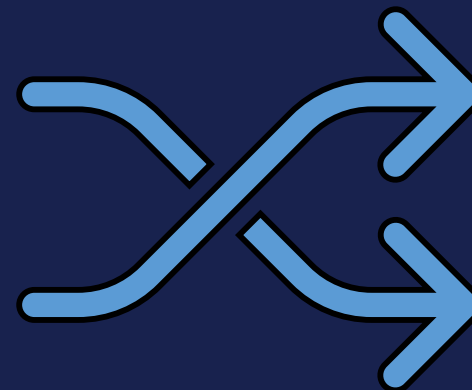
- De kadernota 2023 introduceert het begrip 'onduidelijkheden'. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college.
  - In de Kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.
- De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de Commissie BBV in de Notitie Bedrijfsvoering meer geschreven.
  - De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. U heeft inmiddels zowel een nieuwe financiële verordening als een nieuwe controleverordening laten vaststellen door de raad die vanaf 2023 gelden. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. Het, nog op te stellen, intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse, de tijdige uitvoering van de geplande interne controles en de evaluatie van de uitkomsten daarvan, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.
  - Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de Kadernota uitgewerkt. Voor uw gemeente geldt dit vooral voor de transactiestromen die via Ferm Werk lopen.

Het is belangrijk dat op korte termijn de noodzakelijke vervolgstappen gezet worden. De belangrijkste treft u in de volgende tabel aan.

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	(in concept) Gereed	Onderhanden
Vorbereiden besluitvorming gemeenteraad (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)	✓	
Uitwerking rechtmatigheidscriteria		
Het opstellen van een intern controleplan 2023	✓	
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		
Uitvoeren risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213 (naar de rechtmatigheidsverantwoording)	✓	
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren van werkprogramma's.		

5. Overige aangelegenheden

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van de geconstateerde rechtmatigheidsfouten, waaronder niet naleven van Europese aanbestedingsregels.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze controle van de jaarrekening is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Landsmeer, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het ‘omzeilen’ van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders in onze eerder uitgebrachte managementletter geadviseerd om, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de auditcommissie. Daarbij hebben wij ook handvatten gegeven hoe dit vormgegeven zou kunnen worden.

Het college van burgemeester en wethouders heeft dit advies vooralsnog niet overgenomen. Uit onze werkzaamheden komt overigens wel naar voren dat het college van burgemeester en wethouders voldoende belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen, bijvoorbeeld bij de inrichting van de (financiële) processen. Daarnaast wordt vanuit bijvoorbeeld de verbijzonderde interne controlewerkzaamheden op onderdelen al gedacht vanuit frauderisico's.

Wij willen benadrukken dat het desondanks van belang is en blijft dat het college van burgemeester en wethouders regelmatig (minimaal eens per jaar) met de gemeenteraad (bijvoorbeeld via de auditcommissie) een gesprek over frauderisico's voert. Dit is nodig om de gemeenteraad te ondersteunen in haar toezichthoudende functie. Daarvan is immers een onderdeel dat de gemeenteraad vast kan stellen dat het college van burgemeester en wethouders conform de verordening 212 een toereikende interne beheersing heeft opgezet om (fraude) risico's te ondervangen. Een (actuele) frauderisicoanalyse kan ons inziens een sterk hulpmiddel zijn om de frauderisico's te monitoren en periodiek te evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een (door u gedefinieerd) acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.

Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. Met ingang van verslagjaar 2022 is deze verplichting al voor wettelijke controles, waar uw gemeente onder valt, al van toepassing.

Fraude

De komende jaren zal er vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. In 2022 heeft de NBA de notitie “Frauderisicobeheersing: aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders” uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de raad en het college, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude.

Van het bestuur, in uw geval zowel de gemeenteraad als het college van burgemeester en wethouders, wordt daarom verwacht dat u frauderisico's in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude. Een door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants ook het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisico's.

Wij constateren dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente Landsmeer actiever mee bezig moet zijn. Wij adviseren het college van burgemeester en wethouders, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de gemeenteraad. Met het opstellen van een frauderisicoanalyse zal het college van burgemeester en wethouders een belangrijke stap nemen in het kader van fraudepreventie en beheersing. Wij willen u daarbij het volgende meegegeven:

- Zorg ervoor dat de frauderisicoanalyse een dynamisch proces is en dat minimaal één keer per jaar sprake is van een actualisatie. Risico's veranderen omdat het takenpakket van de gemeente verandert en omdat processen veranderen. Voer deze actualisatie vroegtijdig in het jaar uit. Op eventueel onderkende risico's kan dan tijdig actie worden ondernomen.
- Bespreek de analyse ook met de auditcommissie, zodat uw toezichthoudend orgaan ook kan meedenken in risico's die vanuit hun toezichthoudende rol mogelijk worden gesignaleerd.
- Betrek risico's in de analyse ten aanzien van het overrulen van interne procedures door het management om bepaalde financiële resultaten te laten zien.
- Wij adviseren u bij de actualisatie van de frauderisicoanalyse de kans (dat een risico zich voordoet) en de impact (het mogelijke schadedrag) in te schatten, wat u vervolgens kan helpen bij het maken van keuzes om de risico's te beheersen.
- Maak een expliciete koppeling tussen de aanwezige frauderisicoanalyse en het intern controleplan van de verbijzonderde interne controle. Een expliciete uitwerking hoe de benoemde risico's zijn afgedekt in de interne controle maakt de frauderisicoanalyse een nog meer concreet en levend document.

Uit onze werkzaamheden zijn, voor zover wij hebben kunnen vaststellen op basis van de verstrekte controle-informatie, overigens geen gevallen of vermoedens van fraude van materieel belang gebleken.

Continuïteit

Een aanleiding voor het verplicht rapporteren over continuïteit is de toenemende behoefte aan transparante informatie over bijvoorbeeld organisatie-specifieke inzichten en langetermijnperspectieven. Omdat bij het opstellen van de jaarrekening wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling, is continuïteit ook een belangrijk aandachtspunt voor accountants bij de controle van de jaarrekening.

Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico's leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. De accountant kan hierop steunen en in de controleverklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico's, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven,

inclusief een kasstroom- en/of convenantenprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses.

Uiteraard hebben gemeente en andere decentrale overheden een bijzondere positie als het gaat om het aspect continuïteit. Wel dient er ook bij gemeenten, zij het in mindere mate, aandacht te zijn voor dit onderwerp, omdat deze verplichting geldt voor alle wettelijke controles. Uit onze controlewerkzaamheden, waaronder het kennis nemen van de Programmabegroting 2023 – 2026 alsmede de financiële resultaten zoals deze blijken uit de financiële administratie tot het moment van afgifte van onze controleverklaring en het kennis nemen van de uitkomsten van het financieel toezicht regime door de Provincie Noord-Holland op basis van haar beoordeling van uw begroting zijn ons geen bijzonderheden gebleken.

Wij verwijzen u verder naar de, verplicht in de controleverklaring opgenomen, passages omtrent fraude en continuïteit.

Bevestiging onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Landsmeer in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de accountantscommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Landsmeer, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Landsmeer of een bij de gemeente Landsmeer betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

Ondersteuning identificeren interne beheersmaatregelen en opstellen werkprogramma's.

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Landsmeer in 2022 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Aard van de fouten en onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	-/- 32.000
Lasten 2022 Jeugdwet te laag verantwoord, omdat lasten in 2023 zijn verantwoord	€ 98.000	€ 98.000
Nog te betalen bedragen niet vrijgevallen ten gunste van het resultaat	€ 9.000	-/- € 9.000
Afwijkingen Europese aanbestedingsregels	€ 5.000	N.v.t.
Totaal fouten	€ 112.000	€ 47.000
Onzekerheden		
Onzekerheden sociaal domein – Jeugdwet ZIN en Wmo ZIN	€ 136.000	€ 136.000
Totaal onzekerheden	€ 136.000	€ 136.000

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college van burgemeester en wethouders bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport “In het publieke belang” van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan.

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	64	78
Overige teamleden	376	555

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2022 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief inzake “Controle verantwoordingsoverzicht SiSa 2022” d.d. 6 februari 2023 en kenmerk 312021002.23.070 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de “geraamde tijdsbesteding” zijn hiervoor minder uren geraamd.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS